

УДК 334.735:657.6

Семенів М.І., аспірант

Львівська комерційна академія

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ І ШЛЯХИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

У статті розглянуто організацію внутрішньогосподарського контролю на підприємствах та організаціях споживчої кооперації. Досліджено проблеми організації внутрішнього контролю на цих підприємствах та розглянуто шляхи її вдосконалення.

Ключові слова: внутрішньогосподарський контроль, ревізія, внутрішній аудит, споживча кооперація, організація.

Semeniv M.

ORGANIZATION OF INTERNAL CONTROL ON ENTERPRISES OF CONSUMER COOPERATIVES AND WAYS TO IMPROVE

In the article organization of internal control is considered on enterprises and organizations of consumer co-operation. The problems of organization of internal control are investigational on these enterprises and the ways of her perfection are considered.

Keywords: internal control, revision, internal audit, consumer co-operation, organization.

Семенив М.И.

ОРГАНИЗАЦИЯ ВНУТРИХОЗЯЙСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОЙ КООПЕРАЦИИ И ПУТИ ЕЕ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ

В статье рассмотрена организация внутрихозяйственного контроля на предприятиях и организациях потребительской кооперации. Исследованы проблемы организации внутреннего контроля на этих предприятиях и рассмотрены пути ее совершенствования.

Ключевые слова: внутрихозяйственный контроль, ревизия, внутренний аудит, потребительская кооперация, организация.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В сучасних умовах розвитку нашої держави, перехід організацій та підприємств споживчої кооперації України на умови ринкової економіки, вступ Укоопспілки до ЄвроКООПу, затвердження «Програми подальшого

реформування споживчої кооперації України» поставило ряд проблем організаційного, технічного і методологічного характеру. Кризові економічні явища, які притаманні сучасному стану нашої держави, досить несприятливе зовнішнє середовище та низка суб'єктивних внутрішніх чинників негативно позначилися на розвитку споживчої кооперації України. Розвиток ринкових відносин в Україні змінив також традиційні уявлення про внутрішньогосподарський контроль і його місце в системі управління підприємствами та організаціями споживчої кооперації. Важливою проблемою на сучасному етапі розвитку економіки є питання організації та вдосконалення внутрішньогосподарського контролю на цих підприємствах.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідження проблеми організації внутрішньогосподарського контролю на підприємствах та організаціях споживчої кооперації здійснювали такі вчені, як В.С. Рудницький, Б.Ф. Усач, Н.В. Фірсова, Г.М. Шеремета та інші [1, 2, 4, 5, 6, 7].

Цілі статті. Метою написання статті є дослідження організації внутрішньогосподарського контролю на підприємствах та організаціях споживчої кооперації України та пошук шляхів її вдосконалення до вимог сучасної економіки. Дану проблему досліджено з використанням практичних матеріалів контрольно-ревізійних служб Львівської, Вінницької, Рівненської та Тернопільської облспоживспілок.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Споживча кооперація характеризується складною структурою, великою кількістю філій та відокремлених підрозділів, видів діяльності. Для таких підприємств питання оптимізації управління завжди залишатиметься актуальним, оскільки вища ланка керівництва не займається безпосередньо контролем повсякденної діяльності, тому не завжди отримує достовірну інформацію, що формується на більш низькому рівні.

Невідповідність роботи діючих контрольно-ревізійних служб споживчої кооперації вимогам ринкових перетворень вимагає удосконалення контрольної функції управління кооперативних підприємств шляхом вдосконалення організації системи внутрішньогосподарського контролю.

Внутрішньогосподарський контроль, який здійснюється у системі споживчої кооперації на сьогодні є малоефективним засобом

впливу для поліпшення господарсько-фінансової діяльності, збереження кооперативної власності, оскільки є наступним видом контролю і лише констатує факти безгосподарності, марнотратства і крадіжок, допущених збитків, втрати майна. На цих підприємствах такий контроль здійснюється контрольно-ревізійним відділом, ревізійними комісіями.

Дослідження практичних матеріалів контрольно-ревізійних служб Львівської, Вінницької, Рівненської та Тернопільської облспоживспілок виявили, що ревізійна комісія обласної спілки споживчих товариств є виборним органом контролю, у своїй роботі керується Конституцією України, Законами України „Про кооперацію”, „Про споживчу кооперацію”, іншими законодавчими актами України, нормативними документами Укоопспілки, статутом споживспілки і Положенням про ревізійну комісію. Ревізійна комісія обирається з'їздом облспоживспілки у порядку і на термін, встановлений статутом облспоживспілки (як правило це на 5 років).

Проаналізувавши Положення ревізійних комісій Львівської, Вінницької, Рівненської та Тернопільської облспоживспілок, виявлено, що основними функціями ревізійної комісії облспоживспілки є:

- здійснення контролю за дотриманням правлінням облспоживспілки, її структурними підрозділами (управліннями, відділами та ін.) і підприємствами вимог Законів України „Про кооперацію”, „Про споживчу кооперацію”, рішень Рад, з'їздів облспоживспілки і Укоопспілки, інших нормативних документів кооперативних органів управління та вимог статуту облспоживспілки;

- підготовка та надання Раді облспоживспілки і правлінню Укоопспілки висновків з річних звітів за наслідками роботи і балансів правління та підприємств облспоживспілки;

- проведення ревізій та перевірок господарсько-фінансової діяльності підприємств і організацій облспоживспілки з оформленням актів їх наслідків;

- перевірка роботи управлінь, відділів, інших структурних підрозділів, виявленні резервів збільшення обсягів в галузях діяльності, забезпеченні збереження кооперативного майна та наданні практичної допомоги з цих питань;

- виконання окремих доручень правління облспоживспілки (за погодженнями);

- контроль за станом ревізійної роботи та надання методологічної і практичної допомоги ревізійним комісіям

райспоживспілок, споживчих товариств, які є членами облспоживспілки;

- здійснення контролю за усуненням виявлених ревізійною комісією недоліків і виконання прийнятих постанов за підсумками проведених нею ревізій та перевірок.

Ревізійний процес складається із цілої низки послідовних етапів. Кожний із етапів має свій зміст, функціональне призначення і відокремлений за часом. У теорії і практиці контрольно-ревізійної діяльності ревізійний процес ділиться на такі основні етапи: підготовка до ревізії; проведення ревізії; оформлення наслідків ревізії; реалізація матеріалів ревізії; контроль за виконанням рішень, прийнятих за матеріалами ревізії [6, с. 32].

Процедури контролю, що здійснюються у рамках кожного етапу ревізії, містять не тільки контрольні дії, а й зворотний зв'язок між етапами. Тим самим відбувається реалізація наслідків ревізії, забезпечується ефективність здійсненої перевірки. У споживчій кооперації накопичено віковий досвід проведення ревізій, який передається від одного покоління кооператорів до іншого; нормативні акти з контрольно-ревізійної роботи враховують перевірені практикою кращі методики ревізійної роботи [2, с. 203].

Основними недоліками внутрішнього контролю на підприємствах та організаціях споживчої кооперації є його обмеженість окремими тематичними перевірками без систематичного вивчення господарських операцій і процесів, їх документування, зосередженість на контролюванні вже прийнятих управлінських рішень; недостатність перевірки умов і процесів їх виконання.

Система внутрішньогосподарського контролю на підприємствах та організаціях споживчої кооперації повинна не просто констатувати запізнілі факти, а й передбачати і застерігати від небажаних наслідків, надавати рекомендації з раціонального використання ресурсів; надавати консультації та пропозиції керівникам підприємств та працівникам бухгалтерії щодо організації та ведення бухгалтерського обліку на цих підприємствах, слідкувати за дотриманням законодавчих і нормативних вимог у процесі здійснення фінансово-господарських операцій для запобігання негативних наслідків, сплати штрафів і пені.

Враховуючи вище сказане, очевидним є те, що ревізійні комісії облспоживспілок не повною мірою забезпечують ефективність внутрішньогосподарського контролю.

На нашу думку, вдосконалити внутрішньогосподарський контроль на облспоживспілках, можна шляхом створення відділу внутрішнього аудиту, який буде підпорядковуватися безпосередньо голові Правління облспоживспілки.

Для забезпечення організаційної роботи відділу внутрішнього аудиту облспоживспілки необхідно в першу чергу зробити наступні кроки:

1) внести зміни в Статут облспоживспілки, а саме III розділ «Органи управління і контролю» доповнити наступними реченнями:

«Голова Правління споживспілки:

- формує відділ внутрішнього аудиту споживспілки, визначає його кількісний склад;

- затверджує Положення про відділ внутрішнього аудиту споживспілки та вносить зміни і доповнення до цього Положення, в тому числі шляхом викладення Положення в новій редакції;

- розглядає і затверджує звіти про діяльність відділу внутрішнього аудиту споживспілки, дає оцінку його роботі»;

2) розробити примірне Положення про відділ внутрішнього аудиту споживспілки;

3) розробити посадову інструкцію внутрішнього аудитора споживспілки.

Слід зауважити, що на даний час споживча кооперація України перебуває на етапі реформування, тому, на нашу думку, на початку достатньо до штатного розпису облспоживспілки ввести одну посадову одиницю – внутрішнього аудитора. Внутрішній аудитор споживспілки забезпечить облікових працівників якісними консультаціями з питань обліку, оподаткування тощо.

Висновки. Запровадження відділу внутрішнього аудиту на підприємствах та організаціях споживчої кооперації сприятиме їхній ефективній господарської-фінансовій діяльності.

1. Гончарук Я. А. Аудит : навч. посіб. / Гончарук Я. А., Рудницький В. С.– [3-тє вид, перероб. і доповн.]. – К. : Знання, 2007. – 443 с.
2. Захарченко В. Ю. Побудова системи внутрішньовідомчого контролю в підприємствах споживчої кооперації / Захарченко В. Ю., Фірсова Н. В. // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки». – С. 202-205.
3. Програма подальшого реформування споживчої кооперації України: затверджена постановою XXI з'їзду споживчої кооперації України 4 жовтня 2012 року // Вісті – 2012. – № 42. – С. 4-5.
4. Рудницький В. С. Внутрішній аудит: методологія, організація: монографія / В. С. Рудницький. – Тернопіль: Економічна думка, 2000. – 104 с.
5. Усач Б. Ф. Методологія та організація контролю господарської діяльності підприємств і

організацій споживчої кооперації України: дис. ... д.е.н. 08.00.12 / Б. Ф. Усач. – Львів, 1993. – 242 с.

6. Усач Б. Ф. Контроль і ревізія : підручник / Б. Ф. Усач. – [2-ге вид, перероб. і доповн.] – К. : Ін Юре., 1998. – 352 с.
7. Шеремета Г. М. Методика і організація внутрішнього аудиту (на прикладі консервної промисловості споживчої кооперації України): дис. к.е.н. / Г. М. Шеремета. – Львів, 2000. – 276 с.